วิชาทนาย ที่ไม่มีใครสอน

เล่ม 8 | ว่าความให้เป็น

จากวันแรกที่ขึ้นศาล
ถึงวันที่รู้ว่าเมื่อไรควรถาม
เมื่อไรควรคัดค้าน
เมื่อไรควรแถลง
และเมื่อไรควรหยุด

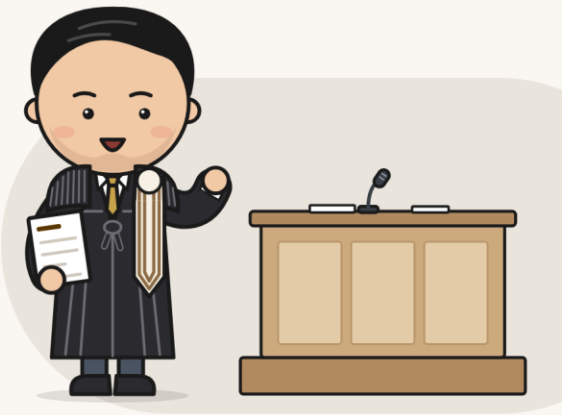

ทนายกรณ์ ศิริย์
ณิญา ศรีเทพย์

วิชาทนายที่ไม่มีใครสอน

เล่ม 8 ว่าความให้เป็น

จากวันแรกที่ขึ้นศาล ถึงวันที่รู้ว่าเมื่อไรควรถาม

เมื่อไรควรคัดค้าน เมื่อไรควรแถลง และเมื่อไรควรหยุด

ทนายกรณ์ ศิริย์ และ ณิญา ศรีเทพย์

วิชาทนายที่ไม่มีใครสอน เล่ม 8: ว่าความให้เป็น

จากวันแรกที่ขึ้นศาล ถึงวันที่รู้ว่าเมื่อไรควรถาม เมื่อไรควรคัดค้าน เมื่อไรควรแถลง และเมื่อไรควรหยุด

ผู้เขียน ทนายกรณ์ ศิริย์ และ ณิญา ศรีเทพย์

ฉบับดิจิทัล เผยแพร่ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2569

ราคา 249 บาท

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ห้ามคัดลอก ทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ ไม่ว่าในรูปแบบใด โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้เขียน เว้นแต่การกระทำที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เช่น การอ้างอิงบางตอนตามสมควรเพื่อการวิจารณ์ การศึกษา หรือการรายงานข่าว โดยระบุที่มา แบบฟอร์มและตารางในภาคเครื่องมือ ผู้ซื้อหนังสือและบุคลากรในสำนักงานของผู้ซื้อนำไปใช้ในงานของสำนักงานได้ แต่ห้ามนำไปจำหน่ายหรือแจกจ่ายต่อ

จัดทำและจัดจำหน่ายโดยผู้เขียน

หมายเหตุถึงผู้อ่าน

เล่มนี้แบ่งปันวิธีคิดและเครื่องมือสำหรับว่าความ ไม่ใช่คำปรึกษากฎหมายสำหรับเรื่องใด ไม่ใช่ตำราวิธีพิจารณาความ ไม่รับประกันผลคดี และไม่แทนดุลพินิจของทนายผู้รับผิดชอบคดี เครื่องมือทุกชิ้นเป็นวิธีที่ผู้เขียนแนะนำให้ปรับใช้ ไม่ต้องกรอกทุกใบทุกคดี

กรณีศึกษา 30 เรื่อง คดีบริษัท A กับ B (บทที่ 3, 16, 19 ชื่อและตัวเลขตามเล่ม 6 แต่เป็นโจทย์ใหม่) และบทสนทนาในศาลเป็นเรื่องสมมติ ไม่ใช่คดีจริงหรือสรุปคำพิพากษา ไม่มุ่งหมายถึงผู้ใด ชื่อเป็นอักษร ตัวเลขสมมติ หยุดที่การตัดสินใจของทนาย คำถาม คำแถลง และคำตอบพยานใช้ฝึกคิด ไม่ใช่บทสำเร็จรูปหรือบทให้พยานท่องจำ

ข้อกฎหมายในเล่มตรวจถ้อยคำ 13 และ 15 ตุลาคม และตรวจซ้ำ 19 และ 20 ตุลาคม 2569 กับประมวลกฎหมายฉบับรวมแก้ไขของศาลยุติธรรม และข้อบังคับมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ของสภาทนายความ ซึ่งอ่านคู่ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2568 ที่แก้ไขข้อ 20 (ดูหน้ากฎหมายและแหล่งอ้างอิง) เล่มนี้ไม่อ้างเลขคำพิพากษาศาลฎีกา ก่อนใช้ต้องตรวจข้อเท็จจริง กฎหมาย ณ เวลาเกิดเหตุ บทเฉพาะกาล คำสั่งศาล และกำหนดเวลาของคดีนั้น

รู้กฎหมาย

ไม่เท่ากับว่าความเป็น

สารบัญ

ก่อนเริ่มอ่าน **8**

จากเล่ม 7 สู่เล่ม 8 ..... **11**

ภาค 1 ก่อนเดินเข้าห้องพิจารณา **16**

บทที่ 1 ขึ้นศาลครั้งแรก อย่าเริ่มจากความกลัว 17

บทที่ 2 ระบบว่าความ 8 ขั้น 27

บทที่ 3 ใช้ระบบ 8 ขั้นกับคดีหนึ่งเรื่อง ตั้งแต่ก่อนเข้าศาลถึงหลังวันนัด 36

ภาค 2 พยานคนนี้พิสูจน์เรื่องใด **50**

บทที่ 4 เหตุแห่งหนี้ กับเจตนา 51

บทที่ 5 สิ่งที่พยานเห็น กับสิ่งที่พยานสรุป 61

บทที่ 6 คดีแรงงาน: เหตุเลิกจ้างกับผลทางกฎหมายต้องตรวจแยกกัน 73

บทที่ 7 คดีครอบครัว: เหตุฟ้อง สิทธิเรียกร้อง และประโยชน์ของเด็ก 84

ภาค 3 เอกสารฉบับนี้พิสูจน์เรื่องใด **95**

บทที่ 8 ตัวเลขในคำฟ้อง กับตัวเลขในหลักฐาน 96

บทที่ 9 รายงาน กล้อง และเส้นทางเงิน เชื่อมถึงตัวบุคคลหรือไม่ ... 108

บทที่ 10 ภาพถ่าย ทะเบียน และสภาพที่ดิน 119

บทที่ 11 บัญชีทรัพย์สินในคดีมรดก 130

ภาค 4 เมื่อวันนัดไม่เป็นไปตามแผน **137**

บทที่ 12 เอกสารที่ไม่เคยเห็น และคำถามที่ถูกคัดค้าน 138
บทที่ 13 คำตอบที่ไม่ได้เตรียม..... 148
บทที่ 14 ศาลถามให้สรุปทันที และพยานไม่มาศาล..... 158
ภาค 5 รู้ว่าเมื่อไรควรหยุด 167
บทที่ 15 เมื่อศาลให้คู่ความเจรจาระหว่างพิจารณา 168
บทที่ 16 วันสุดท้ายของการสืบพยาน และคำแถลงปิดคดี 174
บทที่ 17 ไม่มีคดีใดชนะด้วยเทคนิคเดียว 188
ภาค 6 หลังออกจากศาล..... 193
บทที่ 18 หนึ่งหน้าก่อนเข้าห้องพิจารณา..... 194
บทที่ 19 เมื่อออกจากศาล งานยังไม่จบ..... 200
บทที่ 20 การทบทวนหลังว่าความ และวินัยห้าประการ..... 207
ภาค 7 หยิบใช้ได้ทุกวัน 214
ภาคผนวก 1 ระบบว่าความ 8 ขั้น หนึ่งหน้า..... 217
ภาคผนวก 2 เครื่องมือ 8 ชุด..... 222
ภาคผนวก 3 โปรแกรมฝึกว่าความ 30 วัน 235
ภาคผนวก 4 ทบทวนหลัง 90 วัน..... 241
ภาคผนวก 5 แบบทดสอบสถานการณ์ในศาล 10 ข้อ พร้อมแนวเฉลย..... 243
บทส่งท้าย..... 249
กฎหมายและแหล่งอ้างอิง 257
เกี่ยวกับผู้เขียน 268

ก่อนเริ่มอ่าน

วันที่ไม่มีใครสอนว่าจะยืนตรงไหน

ทนายใหม่คนหนึ่งเดินเข้าศาลก่อนเวลานัดหนึ่งชั่วโมง เขาสวมครุยเรียบร้อย มีแฟ้มเอกสารครบ และอ่านกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาหลายรอบ แต่เมื่อเดินถึงหน้าห้องพิจารณา เขากลับมีคำถามที่ตำรากฎหมายไม่ได้ตอบให้ชัด

ต้องติดต่อใครก่อน ต้องตรวจอะไรในรายงานกระบวนพิจารณา ถ้าศาลถามว่าคู่ความพร้อมหรือไม่ ควรตอบอย่างไร ถ้าพยานที่นัดไว้ไม่ปรากฏตัว ต้องทำอย่างไร ถ้าอีกฝ่ายยื่นเอกสารที่ไม่เคยเห็น จะคัดค้านทันทีหรือขอตรวจสอบก่อน และถ้าลูกความหันมากระซิบว่าไม่อยากสู้คดีแล้ว ทนายควรจัดการอย่างไรในเวลาที่ศาลกำลังรอคำตอบ

คำถามเหล่านี้อาจดูเล็ก แต่ในห้องพิจารณาคดี ความผิดพลาดเล็กบางเรื่องอาจมีผลต่อสิทธิของคู่ความ การนำสืบพยานหลักฐาน หรือการดำเนินกระบวนพิจารณาในขั้นต่อไป ทนายที่รู้กฎหมายจึงอาจยังไม่พร้อมว่าความ ไม่ใช่เพราะเขาขาดความรู้ แต่เพราะเขายังไม่เคยเรียนรู้ว่าจะนำความรู้ที่มีมาใช้ในสถานการณ์จริงอย่างไร

หนังสือเล่มนี้ไม่ได้สอนให้ชนะทุกคดี

ไม่มีทนายคนใดรับประกันผลคำพิพากษาได้ การว่าความที่ดีไม่ได้หมายถึงการพูดเก่งที่สุด คัดค้านมากที่สุด หรือทำให้พยานฝ่ายตรงข้ามตอบไม่ได้มากที่สุด แต่หมายถึงการทำหน้าที่โดยรู้ว่า

- วันนี้ศาลนัดเพื่ออะไร
- สิทธิและหน้าที่ของคู่ความในขั้นตอนนี้คืออะไร
- ประเด็นใดต้องดำเนินการให้ครบ
- พยานหลักฐานใดต้องนำเสนอ และนำเสนออย่างไร
- เมื่อเกิดเหตุไม่คาดคิด ควรตรวจข้อกฎหมายและเลือกวิธีดำเนินการใด
- ก่อนออกจากศาล ต้องรู้ว่าคดีอยู่ในสถานะใดและต้องทำอะไรต่อ

การว่าความจึงไม่ใช่เพียงช่วงเวลาที่ทนายยืนถามพยาน แต่เป็นกระบวนการตั้งแต่ก่อนเริ่มพิจารณา จนถึงการตรวจผลของสิ่งที่เกิดขึ้นในวันนั้น

เล่มนี้เป็นเล่มสุดท้ายของชุดหลัก มันไม่สอนวิธีวางกลยุทธ์คดีซ้ำกับเล่ม 6 วางกลยุทธ์คดีให้เป็น และไม่สอนเทคนิคถามค้านซ้ำกับเล่ม 7 ถามค้านให้เป็น แต่ถามคำถามที่เหลืออยู่หลังจากนั้น คือเมื่อแผนและคำถาม

พร้อมแล้ว ทนายจะนำทั้งหมดไปใช้ในห้องพิจารณาจริงอย่างไร ในวันที่พยาน เอกสาร ทนายอีกฝ่าย และศาล ไม่ได้เดินตามแผนของเรา

การว่าความให้เป็น คือการนำความรู้ทั้งหมดมาใช้ในเวลาที่เหมาะสม ด้วยวิธีที่ถูกต้อง และเพื่อผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมายของลูกความ

จากเล่ม 7 สู่เล่ม 8

เมื่อทุกอย่างเกิดขึ้นพร้อมกันในวันนัดจริง

เจ็ดเล่มแรกเดินจากรับคดี เปิดสำนักงาน สร้างทีม คุยกับลูกความ เจรจา วางกลยุทธ์คดี มาถึงถามค้าน แต่ละเล่มฝึกทักษะหนึ่งอย่างในเวลาที่มีเวลา เล่มนี้ตอบคำถามที่เหลือ คือเมื่อถึงวันนัด ทุกทักษะต้องทำงานพร้อมกันในห้องเดียว ภายใต้คำสั่งศาล กำหนดเวลา และสิ่งที่ไม่ได้อยู่ในแผน

ทนายอาจรู้วิธีถามพยาน รู้วิธีคัดค้าน รู้วิธีใช้เอกสาร รู้วิธีแถลงต่อศาล แต่เมื่อทุกอย่างเกิดขึ้นพร้อมกันในวันนัดจริง กลับไม่รู้ว่าควรเริ่มจากเรื่องใดก่อน ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ขาดความรู้เสมอไป บางครั้งปัญหาอยู่ที่ไม่มีระบบสำหรับใช้ความรู้

ระบบว่าความ 8 ขั้น

เล่มนี้เสนอรายการตรวจความพร้อมและการตัดสินใจแปดขั้น ไม่ใช่ลำดับตายตัว และไม่ใช่สิ่งที่ใช้แทนกฎหมายวิธีพิจารณา รายละเอียดอยู่ในบทที่ 2 ฉบับหนึ่งหน้าอยู่ในภาคผนวก 1 และบทที่ 3 แสดงการใช้ทั้งแปดขั้นกับคดีหนึ่งเรื่องตั้งแต่ก่อนเข้าศาลถึงหลังวันนัด

ขั้น	รู้อะไร	ฝึกในบท
1 รู้เป้าหมายของวันนัด	วันนี้ศาลนัดเพื่ออะไร ถ้าทำไม่ได้จะกระทบสิทธิลูกความอย่างไร	1, 18
2 รู้ประเด็นที่ศาลต้องวินิจฉัย	เรื่องใดรับกันแล้ว เรื่องใดยังพิพาท เรื่องใดเป็นข้อกฎหมาย	4, 7, 14
3 รู้หน้าที่ของพยานแต่ละคน	พยานคนนี้พิสูจน์เรื่องใด และไม่ควรสรุปเรื่องใด	5, 6, 7
4 รู้หน้าที่ของเอกสารแต่ละฉบับ	เอกสารฉบับนี้พิสูจน์เรื่องใด เข้าสำนวนโดยชอบหรือไม่	8–11
5 รู้ว่าเมื่อไรควรถาม	คำถามนี้มีเป้าหมาย มีฐาน และมีจุดหยุดหรือไม่	13
6 รู้ว่าเมื่อไรควรคัดค้าน	มีเหตุทางกฎหมายรองรับหรือเพียงไม่พอใจคำตอบ	12
7 รู้ว่าเมื่อไรควรแถลง	เหตุใดต้องแถลง และคำขอคืออะไร	12, 14
8 รู้ว่าเมื่อไรควรหยุด	ได้ข้อเท็จจริงครบแล้วหรือยัง และทางเลือกอื่นดีกว่าหรือไม่	15, 16

กล่องในเล่มนี้

- **กรณีศึกษา** สถานการณ์ในห้องพิจารณา 30 เรื่อง อยู่ในภาค 2 ถึงภาค 5 จัดกลุ่มตามขั้นที่กรณีนั้นใช้ฝึก ทุกเรื่องเป็นเรื่องสมมติ และทุกเรื่องหยุดที่การตัดสินใจของทนาย ไม่เล่าผลคดี แต่ละเรื่องปิดด้วยกล่อง **บทเรียนจากกรณีศึกษา** ซึ่งบอกจุดพลาดที่พบบ่อยและบทเรียนหนึ่งประโยค เลขกรณีศึกษาเป็นเลขประจำเรื่อง ไม่ใช่ลำดับอ่าน เพราะเล่มจัดเรื่องตามขั้นที่ใช้ฝึก บทที่ 4 มีเรื่องที่ 1 และ 4 บทที่ 5 เรื่องที่ 7, 8 และ 21 บทที่ 6 เรื่องที่ 6 และ 18 บทที่ 7 เรื่องที่ 11, 19 และ 20 บทที่ 8 เรื่องที่ 3, 15, 23 และ 9 บทที่ 9 เรื่องที่ 2, 14 และ 13 บทที่ 10 เรื่องที่ 5, 22 และ 16 บทที่ 11 เรื่องที่ 10 และ 17 บทที่ 12 เรื่องที่ 12 และ 27 บทที่ 13 เรื่องที่ 25 และ 26 บทที่ 14 เรื่องที่ 24 และ 28 บทที่ 15 เรื่องที่ 29 และบทที่ 16 เรื่องที่ 30
- **บทสนทนาในศาล** บรรทัดที่ขึ้นต้นว่า ทนาย พยาน หรือศาล เป็นตัวอย่างคำถามและคำตอบสมมติเพื่อฝึกคิด คำตอบของพยานไม่ใช่สิ่งที่ควรให้พยานท่องจำ และคำแถลงตัวอย่างใช้ได้เฉพาะเมื่อข้อเท็จจริงในสำนวนรองรับ หรือเมื่อเป็นเหตุที่เกิดขึ้นจริงและแสดงต่อศาลพร้อมหลักฐานได้ โดยศาลเป็นผู้พิจารณาคำขอ
- **คดีบริษัท A กับบริษัท B** ใช้ในบทที่ 3, 16 และ 19 บริษัท A เป็นผู้ว่าจ้าง บริษัท B เป็นผู้รับจ้างพัฒนาระบบงาน ชื่อและตัวเลขเดียวกับเล่ม 6 แต่รายละเอียดเป็นโจทย์ฝึกชุดใหม่

• เครื่องมือ แบบสั้นที่ใช้ในบท
ชิ้นที่มีฉบับกรอกจะบอกเลขแบบในภาคผนวก 2

- **ข้อกฎหมายที่ต้องรู้** และ **เส้นมรรยาท** กล่องสั้นที่ชี้บทบัญญัติและข้อบังคับวิชาชีพที่เกี่ยวกับเรื่องในบท ตรวจถ้อยคำกับตัวบทที่ใช้อยู่ ณ วันที่ 13 และ 15 ตุลาคม 2569 และตรวจซ้ำเมื่อ 19 และ 20 ตุลาคม 2569 รายการทั้งหมดอยู่ท้ายเล่ม กล่องกฎหมายส่วนใหญ่เป็นวิธีพิจารณาความแพ่ง คดีอาญาใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลัก และนำวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้เฉพาะเรื่องที่ประมวลกฎหมายนั้นไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ เท่าที่พอจะใช้บังคับได้ (ป.วิ.อ. มาตรา 15) ส่วนคดีแรงงาน ครอบครัว หรือคดีเฉพาะอื่นต้องตรวจกฎหมายวิธีพิจารณาของคดีนั้นเอง

ภาค 1

ก่อนเดินเข้าห้องพิจารณา

รู้ว่าวันนี้ศาลนัดเพื่ออะไร ก่อนรู้ว่าจะพูดอะไร

- บทที่ 1 ขึ้นศาลครั้งแรก อย่าเริ่มจากความกลัว
- บทที่ 2 ระบบว่าความ 8 ขั้น
- บทที่ 3 ใช้ระบบ 8 ขั้นกับคดีหนึ่งเรื่อง ตั้งแต่ก่อนเข้าศาลถึงหลังวันนัด

บทที่ 1

ขึ้นศาลครั้งแรก อย่าเริ่มจากความกลัว

เปลี่ยนความไม่แน่นอน ให้เป็นรายการที่ตรวจและเตรียมได้

ทนายใหม่คนหนึ่งนั่งอยู่หน้าห้องพิจารณาตั้งแต่ก่อนศาลเปิดทำการ แฟ้มสามเล่มวางเรียงบนตัก เขาอ่านคำฟ้องมาหลายรอบจนแทบท่องได้ แต่สิ่งที่ทำให้มือเย็นไม่ใช่กฎหมาย เป็นคำถามว่าเมื่อเจ้าหน้าที่เรียกคดี เขาต้องลุกไปตรงไหน พูดอะไรก่อน และถ้าศาลถามเรื่องที่ไม่ได้เตรียมมา จะทำอย่างไร

1.1 ความกลัวที่แท้จริงคือความไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น

ทนายใหม่จำนวนมากไม่ได้กลัวศาลเพราะไม่รู้กฎหมาย แต่กลัวเพราะไม่รู้ลำดับเหตุการณ์ ไม่รู้ว่าต้องพูดเมื่อไร ไม่รู้ว่าต้องเตรียมเอกสารใด และไม่รู้ว่าเมื่อเกิดสิ่งที่ไม่คาดคิด จะมีวิธีจัดการอย่างไร

วิธีแก้จึงไม่ใช่เพียงบอกตัวเองให้มั่นใจ แต่ต้องเปลี่ยนความไม่แน่นอนให้กลายเป็นรายการสิ่งที่ตรวจสอบและเตรียมการได้ บทนี้คือรายการนั้นในรูปของคำถามห้าข้อ

1.2 ก่อนขึ้นศาล ต้องตอบให้ได้ห้าคำถาม

หนึ่ง วันนี้เป็นนัดอะไร นัดชี้สองสถาน นัดไกล่เกลี่ย นัดสืบพยาน นัดสอบคำให้การ นัดฟังคำพิพากษา หรือการพิจารณาเรื่องอื่น ชื่อวันนัดเป็นจุดเริ่มต้น แต่ต้องอ่านคำสั่งศาลและรายงานกระบวนพิจารณาครั้งก่อนประกอบด้วย

สอง วันนี้ศาลต้องทำเรื่องอะไร ไม่ใช่ทุกวันนัดจะต้องสืบพยาน และไม่ใช่ทุกนัดจะต้องโต้แย้งข้อเท็จจริงทั้งหมด ต้องรู้ว่ากระบวนพิจารณาวันนั้นมีวัตถุประสงค์อะไร

สาม เราต้องเตรียมอะไรไปให้พร้อม ใบแต่งทนาย เอกสารประจำตัวที่จำเป็น สำนวน คำคู่ความ พยานหลักฐาน บัญชีระบุพยาน เอกสารสำหรับการดำเนินกระบวนพิจารณา และสิ่งอื่นตามคำสั่งศาล รายการจริงต้องตรวจตามประเภทคดีและขั้นตอนนั้น ไม่ใช้รายการเดียวแทนทุกคดี

สี่ มีเรื่องใดที่ต้องตัดสินใจในวันนั้น เช่น การรับหรือโต้แย้งข้อเท็จจริง การขอเลื่อน การขออนุญาตดำเนินกระบวนพิจารณา การยอมความ หรือการแถลงเกี่ยวกับพยานหลักฐาน เรื่องใดต้องได้รับคำสั่งจากลูกความ ต้องตรวจขอบเขตอำนาจและความประสงค์ของลูกความก่อน

ห้า ถ้าเกิดเหตุไม่คาดคิด จะตรวจอะไรและทำอย่างไร พยานไม่มา เอกสารไม่ครบ คู่ความอีกฝ่ายเปลี่ยนข้อเสนอ หรือศาลมีคำถามที่ยังตอบไม่ได้ ทนายที่เตรียมเพียงคำตอบที่อยากพูด จะไม่พร้อมเมื่อข้อมูลไม่เป็นอย่างที่คาด

วันนี้ต้องทำอะไรให้สำเร็จ และถ้าทำไม่ได้ จะมีผลต่อสิทธิของลูกความอย่างไร

1.3 ใช้รายงานกระบวนพิจารณา ไม่ใช่ความจำ

ทนายอาจจำได้ว่าศาลนัดสืบพยาน แต่ต้องตรวจต่อว่าเป็นพยานฝ่ายใด มีคำสั่งเรื่องลำดับพยานหรือไม่ มีข้อกำหนดเกี่ยวกับเอกสารหรือการดำเนินกระบวนพิจารณาอย่างไร หากมีการเลื่อนหรือเปลี่ยนวันนัด ต้องยึดคำสั่งและข้อมูลที่ตรวจสอบได้ ไม่อาศัยข้อความที่ส่งต่อกันในทีมเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะเมื่อมีหลายคนรับผิดชอบคดีเดียวกัน

คำว่า "น่าจะเป็นนัดสืบ" ไม่ควรเป็นข้อมูลสุดท้ายก่อนเดินเข้าห้องพิจารณา

1.4 แฟ้มที่หนาไม่ได้แปลว่าพร้อม

ทนายคนหนึ่งนำเอกสารมาสามแฟ้ม แต่เมื่อศาลถามถึงเอกสารฉบับหนึ่ง เขาใช้เวลานานในการค้นหา อีกคนหนึ่งมีแฟ้มที่จัดตามประเด็น มีสารบัญ และรู้ว่าเอกสารแต่ละชิ้นอยู่ตรงไหน

ความพร้อมไม่ได้อยู่ที่จำนวนหน้ากระดาษ แต่อยู่ที่สามารถนำข้อมูลที่จำเป็นมาใช้ได้ถูกต้องในเวลาที่ต้องใช้ การจัดแฟ้มจึงควรสัมพันธ์กับลำดับงานในวันนัด ไม่ใช่เรียงเอกสารตามวันที่ได้รับจากลูกความเพียงอย่างเดียว

1.5 เตรียมสามส่วน ไม่ใช่แต่สิ่งที่เราจะพูด

ในห้องพิจารณาไม่ได้มีเพียงทนายฝ่ายเรา มีศาล คู่ความอีกฝ่าย พยาน และข้อเท็จจริงที่อาจเปลี่ยนไป ทนายที่เตรียมเฉพาะคำแถลงของตนอาจไม่พร้อมเมื่อศาลถามประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง ผมจึงแนะนำให้เตรียมสามส่วน

- **สิ่งที่เราจะทำตามแผน** เช่น การแถลง การนำพยาน หรือการยื่นเอกสารตามขั้นตอน
- **สิ่งที่อีกฝ่ายอาจทำ** เช่น คัดค้าน ขออนุญาตนำเสนอเอกสาร หรือยกข้อโต้แย้งที่มีฐานอยู่ในสำนวน
- **สิ่งที่ศาลอาจต้องการความชัดเจน** เช่น ประเด็นข้อพิพาท จำนวนพยาน เหตุที่ขอดำเนินกระบวนพิจารณา หรือสถานะเอกสาร

ไม่จำเป็นต้องทายทุกเหตุการณ์ถูก แต่ต้องรู้ว่าเรื่องสำคัญใดควรเตรียมคำตอบและแหล่งอ้างอิงไว้

1.6 ตัวอย่างสั้น นัดสืบพยานคดีเงินกู้

สมมติจำเลยถูกฟ้องเรียกเงินกู้ 500,000 บาท จำเลยให้การว่าเงินที่ได้รับเป็นเงินลงทุนร่วมกัน ไม่ใช่เงินกู้ ทนายจำเลยเตรียมคำถามไว้จำนวนมากเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคู่ความ แต่ก่อนวันสืบ ควรกลับไปตรวจประเด็นที่ศาลกำหนด คำคู่ความ และหลักฐานที่แต่ละฝ่ายจะนำเสนอ

หากข้อพิพาทอยู่ที่เหตุแห่งการโอนเงิน ทนายต้องรู้ว่าโจทก์จะนำพยานใดมาพิสูจน์ข้อตกลงกู้ยืม มีข้อความหรือเอกสารใดเกี่ยวกับการคืนเงิน จำเลยมีหลักฐานใดรองรับเรื่องการลงทุน และพยานแต่ละคนรู้ข้อเท็จจริงจากแหล่งใด เมื่อเตรียมเช่นนี้ คำถามที่จะใช้ในศาลจะมีหน้าที่ต่อประเด็นจริง ไม่ใช่เพียงมีจำนวนมาก เรื่องเดียวกันนี้เดินต่อในมุมของทนายโจทก์ที่กรณีศึกษาที่ 1 ในบทที่ 4

1.7 ก่อนศาลเริ่มพิจารณา ตรวจความพร้อมอีกครั้ง

การตรวจความพร้อมไม่ได้หมายถึงท่องคำแถลงในใจ แต่หมายถึงยืนยันเรื่องสำคัญ พยานที่ต้องมาปรากฏตัวพร้อมหรือไม่ เอกสารที่จำเป็นอยู่ครบหรือไม่ ผู้ที่ต้องให้คำสั่งตัดสินใจพร้อมติดต่อหรือไม่ มีคำสั่งศาลหรือ

ข้อมูลใหม่ที่ต้องทราบหรือไม่ และทีมเข้าใจตรงกันหรือไม่ว่าใครรับผิดชอบหน้าที่ใด

หากพบปัญหา ต้องประเมินว่าจะดำเนินการตามกระบวนพิจารณาอย่างไร ไม่ปกปิดปัญหาจนกระทั่งถึงเวลาที่แก้ไขได้ยาก เครื่องมือที่ใช้ตรวจเรื่องเหล่านี้ คือแผนขึ้นศาลหนึ่งหน้าในบทที่ 18 ซึ่งใช้คู่กับแบบที่ 1 ในภาคผนวก 2

1.8 เมื่อไม่ทราบคำตอบ อย่าตอบจากการเดา

บางครั้งศาลอาจถามถึงเอกสาร ข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่ทนายยังไม่สามารถยืนยันได้ สิ่งที่ไม่ควรทำคือให้คำตอบที่ไม่แน่ใจเป็นข้อเท็จจริงเด็ดขาด ทนายควรระบุให้ชัดว่าประเด็นใดทราบ ประเด็นใดต้องตรวจ และหากจำเป็นควรขออนุญาตศาลตรวจเอกสารหรือดำเนินการตามวิธีที่เหมาะสม

การไม่ทราบคำตอบบางเรื่องไม่ใช่ความผิดพลาดเสมอไป แต่การตอบผิดโดยไม่ตรวจ ทั้งที่สามารถตรวจได้ อาจสร้างปัญหาที่ใหญ่กว่าเดิม

1.9 งานวันนั้นไม่จบเมื่อศาลเลิกพิจารณา

ต้องตรวจว่าทำเรื่องใดไปแล้ว ศาลมีคำสั่งใด มีประเด็นใดที่ต้องทำต่อ และข้อมูลใหม่ใดที่ต้องนำกลับไปปรับแผนคดี แล้วแจ้งลูกความตามจริง เรื่องนี้ใหญ่พอจะมีบทของตัวเองในบทที่ 19

ข้อกฎหมายที่ต้องรู้ — รายการตรวจความพร้อมชุดเดียวใช้ไม่ได้ทุกคดี

กำหนดเวลาเรื่องบัญชีระบุพยานและเอกสารในคดีแพ่งกับคดีอาญาต่างกัน คดีแพ่ง ฝ่ายที่จะอ้างเอกสารหรือพยานบุคคลต้องยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และส่งสำเนาเอกสารให้ศาลและอีกฝ่ายก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่เข้าข้อยกเว้น (ป.วิ.พ. มาตรา 88 และ 90) คำว่าวันสืบพยานหมายถึงวันที่ศาลเริ่มต้นทำการสืบพยาน ไม่ใช่วันที่ถึงคิวพยานฝ่ายตน (มาตรา 1 (10)) ส่วนคดีมโนสาเร่ ศาลอาจสอบถามแล้วบันทึกพยานหลักฐานที่คู่ความจะอ้างหรือสั่งให้ยื่นบัญชีระบุพยานภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควร (มาตรา 193 ตรี) คดีอาญา โจทก์ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยาน จำเลยยื่นก่อนวันสืบพยานจำเลย (ป.วิ.อ. มาตรา 229/1) ถ้าศาลกำหนดวันตรวจพยานหลักฐานให้ยื่นก่อนวันตรวจไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน (มาตรา 173/1) และถ้าศาลไม่ได้กำหนดวันตรวจพยานหลักฐาน เอกสารที่อยู่ในความครอบครองของตนต้องยื่นต่อศาลก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เว้นแต่เข้าข้อยกเว้น (มาตรา 240) วิธีพิจารณาที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้เท่าที่พอจะใช้ได้ (มาตรา 15) คำถามที่สาม "ต้องเตรียมอะไร" จึงมีคำตอบต่างกันตามประเภทคดี

เส้นมรรยาท — สองเรื่องเล็กที่อยู่ในข้อบังคับ

ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 20 กำหนดการแต่งกายในเวลาว่าความไว้ และผู้ที่มีสิทธิสวมเสื้อครุยเนติบัณฑิตต้องสวมเสื้อครุยนั้นขณะว่าความ ส่วนข้อ 12 ถือว่าทนายผิดมรรยาทเมื่อกระทำการอันอาจทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของลูกความ คือ จงใจขาดนัดหรือทอดทิ้งคดี จงใจละเว้นหน้าที่ที่ควรกระทำในการดำเนินคดีของลูกความ หรือปิดบังข้อความที่ควรแจ้งให้ลูกความทราบ การตรวจวันนัดให้ถูกและการรายงานผลวันนัดตามจริง จึงไม่ใช่เรื่องความเรียบร้อย แต่เป็นหน้าที่

ก่อนปิดบท

ความกลัวในวันแรกไม่ได้หายไปเพราะอ่านกฎหมายเพิ่ม มันหายไปเมื่อคำถามที่ลอยอยู่ในหัวถูกเขียนลงกระดาษและมีคำตอบทีละข้อ วันนี้นัดอะไร ศาลต้องทำอะไร เราต้องเตรียมอะไร ต้องตัดสินใจเรื่องใด และถ้าไม่เป็นไปตามแผนจะทำอย่างไร ผมแนะนำให้เขียนห้าคำถามนี้ลงกระดาษทุกนัด แม้นัดที่คิดว่าง่าย ทนายที่ตอบห้าข้อนี้ได้ก่อนเดินเข้าห้อง จะเหลือเพียงความตื่นเต้นตามปกติของคนที่กำลังจะทำงาน ไม่ใช่ความกลัวของคนที่ไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น

ความพร้อมไม่ได้วัดจากความหนาของแฟ้ม แต่วัดจากว่าเมื่อศาลถาม เราหาคำตอบเจอหรือไม่

ถ้าจำได้เพียง 3 เรื่องจากบทนี้

หนึ่ง ก่อนขึ้นศาลทุกนัด ตอบห้าคำถามให้ได้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยอ่านจากคำสั่งศาลและรายงานกระบวนพิจารณา ไม่ใช่จากความจำหรือข้อความในทีม

สอง เตรียมสามส่วนเสมอ สิ่งที่เราจะทำ สิ่งที่อีกฝ่ายอาจทำ และสิ่งที่ศาลอาจถาม พร้อมแหล่งอ้างอิงในแฟ้มที่หยิบได้ทันที

สาม เมื่อไม่ทราบคำตอบ ให้บอกศาลว่าต้องตรวจ และถ้าจำเป็นให้ขออนุญาตศาลตรวจ การตอบผิดโดยไม่ตรวจทั้งที่ตรวจได้ แก้ยากกว่าการยอมรับว่ายังไม่ทราบ

ห้าคำถามในบทนี้คือประตูเข้าห้องพิจารณา แต่เมื่ออยู่ในห้องแล้ว ทุกอย่างจะเกิดขึ้นพร้อมกันและเร็ว ทนายต้องมีระบบที่บอกได้ว่าในแต่ละจังหวะควรตรวจอะไร และควรทำอะไรต่อ บทถัดไปจะวางระบบนั้นเป็นแปดขั้น

บทที่ 2

ระบบว่าความ 8 ขั้น

ทนายต้องรู้ว่าควรทำอะไร ก่อนรู้ว่าทำอย่างไร

ทนายคนหนึ่งถามพยานได้คล่อง คัดค้านได้เร็ว หยิบเอกสารได้ถูกฉบับ และแถลงต่อศาลได้ชัด แต่ในนัดสืบพยานนัดหนึ่ง ทุกอย่างเกิดขึ้นในสิบนาทีเดียวกัน พยานตอบไม่ตรงที่คาด ทนายอีกฝ่ายลุกขึ้นคัดค้าน ศาลถามเพิ่ม และลูกความกระซิบว่าอยากเจรจา ทักษะทั้งหมดที่มีกลับไม่บอกเขาว่าควรทำเรื่องใดก่อน

เขาไม่ได้ขาดความรู้ เขาขาดระบบที่บอกว่าจะหยิบความรู้ข้อใดมาใช้ก่อน บทนี้จึงเสนอระบบว่าความ 8 ขั้น ซึ่งเป็นรายการตรวจความพร้อม

และการตัดสินใจของทนาย ไม่ใช่ลำดับตายตัว และไม่ใช่สิ่งที่ใช้แทนกฎหมายวิธีพิจารณา ภาค 2 ถึงภาค 5 จะพาแต่ละขั้นไปฝึกกับกรณีศึกษา 30 เรื่อง

2.1 ขั้นที่ 1 รู้เป้าหมายของวันนัด

ก่อนเดินเข้าห้องพิจารณา ต้องตอบให้ได้ว่าวันนี้ศาลนัดเพื่ออะไร นัดชี้สองสถาน นัดสืบพยาน นัดไต่สวนคำร้อง นัดสอบคำให้การ นัดไกล่เกลี่ย หรือนัดฟังคำพิพากษา แต่ละนัดมีวัตถุประสงค์และผลทางกระบวนพิจารณาต่างกัน ทนายต้องตรวจคำสั่งศาลและสถานะคดีจริง ไม่ใช้เพียงชื่อวันนัดจากปฏิทินสำนักงานเป็นข้อยุติ

คำถามประจำขั้น: วันนี้ต้องทำอะไรให้สำเร็จ และหากทำไม่ได้จะมีผลต่อสิทธิของลูกความอย่างไร

2.2 ขั้นที่ 2 รู้ประเด็นที่ศาลต้องวินิจฉัย

อย่านำสำนวนทั้งหมดเข้าห้องพิจารณาโดยไม่มีแผน ก่อนวันนัดต้องแยกให้ได้ว่าเรื่องใดคู่ความรับกันแล้ว เรื่องใดยังพิพาท เรื่องใดต้องนำสืบ เรื่องใดเป็นข้อกฎหมาย และเรื่องใดมีข้อจำกัดทางกระบวนพิจารณา สำหรับคดีที่ศาลกำหนดประเด็นข้อพิพาทแล้ว ต้องตรวจให้แผนการนำสืบสอดคล้องกับประเด็นที่กำหนดไว้ วิธีแยกประเด็นและข้อเท็จจริงอยู่ในเล่ม 6 วางกลยุทธ์คดีให้เป็น เล่มนี้เพียงหยิบผลของงานนั้นเข้าห้อง